

SEMAZEN

ŞEYH FERÎDEDDÎN ATTÂR

PENDNÂME



WWW.SEMAZEN.NET

İÇİNDEKİLER

- Önsöz
Giriş
Seyyidü'l-Mürselîn Hazreti Muhammed'e Naat
Din Büyüklerinin Menkıbeleri
Yakarış
Nefs-i Emmâre
Susmanın Yararları
Halis Amel
Padişahlar İçin Zararlı Olan Şeyler
İyi Ahlak
Dört Tehlikeli Şey
İyi Talihli Olmanın Alametidir Dört Şey
Afiyet Sebepleri
Dervişlik ve Dervişleri Sevmek
Talihsizlik
Riyazet
Nefisle Savaş
Fakirlikte Sabır
Süsü Terketmek
Aptalların Alameti
Akıbet
Akıl Alameti, Bilgi ve Öğüt
Kurtuluş
Tanrı'yı Anmak
Hayat
Kötü Huylar
Talihsizlik
Bilgi
Rezil Eden Dört Şey
Namert İnsan
Şükür
Fırsat Kaçtı mı Gelmez Bir Daha Geri
Susma ve Cömertlik
Birkaç Şeyden Hasıl Olan Ahlak
Düşmanlık ve Borç
Kadın ve Çocuklar
Ana Baba Hakkı ve Farzı Yerine Getirmek
Ömrün Artması
Ömrün Azalması
Yalancılık
Onur Artırıcı Şeyler
Ahiret Cezaları
Düşmanlardan Kaçınma
Rezillik
Uygun Dost
Nasihah Edenin Öğütü
Mesut İnsanlar
Kurtuluş

Doğruluk, Emanet, Cömertlik
Öfke ve Kahır Terketmek
Hakk'ı Bilmek
Takva Sahibi Olma
Hizmet Şerefi
Misafire İkrâm
Ahmakların Alametleri
Bozguncu
Zalim
Cimri
Hacet İstemek
Katı Yürekli İnsan
Kanaat
Cömertliğin Fazileti
Şeytanın Yaptıkları
İkiyüzlülük
Takva Sahipleri
Nimete Şükür
Sadakanın Fazileti
Öğütler
Sabrın Faydaları
Tecrid ve Tefrid
Misafirperverlik
Sadaka
Yüce Tanrı'nın Vergileri
Dostluğa Sığmayan Şeyler
Akrabayı Ziyaret
Mertlik ve Kuvvet
Fakirlik
Gafletten Uyanış



ÖNSÖZ

İranlı ünlü şair ve mutasavvıf Ferîdeddin Attar (ölm.1221) XIII. yüzyılda yetişen ve bir çok şairi etkileyen şahsiyetlerden biridir. Bu şairlerin başında Mevlana Celaleddin-i Rûmî, Sadî, Hafız, Molla Camî ve Mahmud-i Şebisterî gelir. Eczacılık ve tıp ile ilgilendiği için Attar mahlasını alan şair Horasan'da yetişmiştir. Irak, Şam, Mısır, Hicaz, Hindistan ve Türkistan'a seyahat eden şair tasavvufta isim yapmış birçok şeyhle tanışmış ve iyi bir eğitim görmüştür. Attar kendine ait olduğundan şüphe duymadığımız eserlerine bakıldığında hoşgörülü bir sünîdir.

Şair olarak daha çok mesnevî ve tasavvufi gazel türünde başarılı olmuştur. Horasan üslubuyla Farsça kaleme aldığı eserlerinde rahat, sade ve akıcı bir dil kullanır. Mesnevilerinde ele alacağı konuyu çerçeve hikayelere yerleştirir ve bazen bir konudan başka bir konuya atlar.

Belli başlı eserleri:

İlahiname: 6500 beyitlik bir mesnevidir. Son olarak Abdülbaki Gölpınarlı tarafından Türkçeye çevrilmiştir.

Esrarname: Attar'ın ilk tasavvufi mesnevisi olan 26 bölümlük bu eser XV. yüzyılda Türkçeye aktarılmıştır.

Musibetname: Kırk bölümlük bu eserde şairin tasavvufi görüşleri derli toplu olarak görülebilir.

Husrevname: Tasavvufi olmayan bu mesnevi bir aşk hikayesidir.

Muhtarname: Attar'ın rubailerinden oluşan bir seçkidir.

Mantıkuttayr: Vahdet-i vücud görüşünü işleyen alegorik bir eserdir. Türkçeye birkaç defa çevirilmiş, son çevirisi Abdülbaki Gölpınarlı tarafından yapılmıştır.

Tezkiretu'l-evliya: Büyük sufilerin yaşamöykülerinden bahseden ansiklopedik mensur bir eserdir. Birçok dile çevrildiği gibi, Türkçeye de çevrilmiş ve son çeviri Süleyman Uludağ tarafından gerçekleştirilmiştir.

Pendname dışında ona nispet edilen eserlerin hiçbiri ona ait değildir.

Pendname: Çocuklara öğütleri içeren, bu arada dervişlere sık sık hitabedilen bu mesnevinin Attar'a aidiyeti şüphelidir. Eserin değerlendirilmesi esnasında XIII.-XV. yüzyıllar arasındaki İslam dünyası, özellikle İran çok yönlü olarak göz önünde bulundurulmalı, o günden bugüne nelerin değiştiği, nelerin değişmediği, nereden nereye geldiği tarafsız bir bakış açısıyla irdelenmelidir. Eser bugünün koşullarıyla değerlendirilecek olursa, olumlu hususların yanı sıra, günümüze ters düşen pek çok olumsuzlukla karşılaşmamız kaçınılmaz olacaktır. Kadına, çocuğa, eğitim anlayışına yaklaşım, batıl inançlar, çalışma, özgürlük kavramı, araştırmanın önemi, neden-sonuç ilişkisine girmeksizin hazır bilginin ne derece doğru olduğu gibi ana başlıklar kuşkusuz yapılacak değerlendirmeyi daha da sağlıklı kılacaktır.

ESİRGEYEN, BAĞIŞLAYAN TANRI ADIYLA

GİRİŞ

Can veren bir avuç toprağa,
Adem'e ruh.
Nuh'u tufandan kurtaran,
Estirip kahr rüzgarını,
Layığını veren Âd kavminin,
Gösterip lûtfunu,
Halil için ateşi çeviren gül bahçesine
Sonsuz şükürler olsun Tanrı'ya.
Alt üst etti seher vakti Lût kavmini o Tanrı.
Bir sivrisinek bitirdi kendisine ok atan düşmanın işini.
Denize sürüp düşmanları, granitten çıkardı bir dişi deveyi.
İnayet edince o kâdir ve kayyûm Tanrı,
Muma döndürdü Davud'un elindeki demiri.
Verdi Süleyman'a mülk ve hükümdarlık,
İtaat eder oldu cini, perisi.
Azık çıkardı Eyyub'un vücudundan;
Lokma verdi balığa Yunus'tan.
Testere indirir bir kulun başına;
Taç koyar ötekinin başına.
Odur sultan; yapar ne dilerse.
Eder âlemi bir anda viran.
Tartışılmaz O'nun sultanlığı.
Diyemez kimse O'na "Nasıl? Neden?"
Birine verir hazine, nimet;
Can verir öbürü ekmek özlemiyle.
Giyer biri sincap, samur kürkü;
Diğeri çıplak uyur tandırda.
Biri yatakta yatar yünlü, pamuklu;
Buz keser öbürü kuru toprakta.
Biri tahtta bin izzet ikram görür;
Fakirlikten öbürü çeker çile.
Yerle bir eder bir anda dünyayı.
Edemez O'na kimse tek laf.
Balık verir havada uçan kuşa.

Şahlık gibi devlet verir kullarına.
O verir babasız evladı.
O konuşturur beşikteki çocuğu.
Can verir yüz yıllık ölüye.
Kim yapabilir bunu Hak'dan başka?
Öyle bir yaratıcı ki yaratır balçıktan sultanlar.
Taşlatır Şeytanları yıldıza.
Ot bitirir kupkuru yerden.
Gökleri de O korur.
Ortak değil kimse O'nun mülküne.
Mümkün değil O'nun sözüne itiraz.



SEYYİDÜ'L-MÜRSELİN HAZRETİ MUHAMMED'E NAAT (Onun üzerine onun Tanrı'nın salat ve selamı)

Seyyidi iki dünyanın, sonuncusu resullerin.
Geldi sonra,
kıvancı oldu öncekilerin.
Mirac oldu dokuz kat felek ona.
Muhtaç oldu peygamberler, velîler ona.
Rahmet oldu varlığı âlemlere.
Mesçit oldu tüm yeryüzü ona.
Dostuydu Ebûbekir ile Ömer.
Ayrılıverdi parmağının ucuyla ikiye ay.
Birisi onun mağara arkadaşı.
Yönetmişti öbürü Tanrı erlerinin ordusunu.
Biri hayâ ve hilim madeni.
Diğeri ilim şehrinin kapısı.
Temiz amcalarıydı Hamza ile Abbas
İnsanların en hayırlısı, Hak resûlünün.
Selam olsun bizden Resul'e,
Ailesine, ashâbına.



DİN BÜYÜKLERİNİN MENKİBELERİ
(Yüce Tanrım razı olsun tümünden)

Olsun Tanrı'nın rahmeti o müçtehid imamların ruhuna.
Büyük bir imamdı Ebû Hanîfe.
Lambasıydı Mustafa ümmetinin.
Canına yakın olsun Tanrı'nın fazileti.
Şâd olsun öğrencilerinin ruhları.
Sahabe Ebû Yusuf kadı olmuş.
Muhammed'den razı olmuş.
Şafi'î İdris ve Mâlik'le
görkem buldu Ahmed dini.
Şâd olsun ruhları Cennet'te.
Bayındır olsun din kasrı ilimleriyle.



YAKARIŞ

Ey padişah! Bağışla suçlarımızı.
Günahkârız biz, affet sen.
İyilik edersin sen.
Biz kötü ettik;
İŐledik sayısız suç.
Günaha girdik gece gündüz.
Gafil kaldık
“Ve alınlarının saçlarından,
ayaklarından yakalanırlar”
âyetinden.

Kaldık daima isyan içinde.
Uyduk nefis ile Őeytana.
Geçmedi günahsız bir saatimiz.
Yapmadık gönül huzuruyla ibadet.
Kulun yüzü kara,
isyanla gelmiŐ dergahına.
Mağfiret ummada lutfundan.
Buyurdun çünkü sen
“Umut kesmeyin Tanrı'nın rahmetinden”.
Engin olur senin lutuflar denizin.
Umutsuz kalır rahmetinden ancak Şeytan.
Ey kerim!
Yolumu kesti nefis ile Şeytan.
Senin rahmetindir benim Őefaattim.
Yapmadan önce beni dünyada toprak,
Umarım arındırırsın beni günahtan.
Alacakken canımı bedenden,
Gönder beni iman nuruyla dünyadan.



NEFS-İ EMMÂRE

Akıllı kimsedir şükreden.
Geçer hükmü o zaman nefesine.
Delikanlı!
Kim atarsa öfkelerini içine,
Olur dünyada kurtulanlardan.
Kim koşarsa peşinde nefsinin, arzularının,
olur insanların en aptalı.
Zanneder akli sıra o kıt fikirli,
bağışlayacağını Tanrı'nın nasıl olsa.
Oğlum,
güçse de dervişlik her ne kadar,
yoktur ondan daha iyisi.
Kim eğdirirse şom nefesine boyun,
Akıllıdır o;
çıkarsa adı iyiye.
Sindir riyazetle kötü nefsinin;
sokmasın çok vebale seni.
Esenlikte kalmak isteyen,
yüz çevirir tüm mahlukata.
Uykudalar tüm insanlar.
Uyanmıştır dünyadan göçüp giden.
Kabul et seni incitenin özrünü,
ki bulasın mağfiret.
Tanrı sevmez insan incitenleri.
Olmaz böyle hasleti dindarların.
Kim yaralarsa zulümle birinin gönlünü,
Yaralamıştır kendi vücudunu.
Düşkünlük olur sonu
gönül kırma peşinde olanın.
Oğlum!
Kalkma gönül incitmeye.
Konuşma ileri geri Yaradanın hakkında.
Kırma kimsenin hatırını oğlum.
Yaralanırsın yoksa canından.
İstersen eğer itibarlı olmak,

Yâd et insanları iyilikle.
Yoksa gücün iyilik yapmaya,
kötülük de yapma.
Yapma sayısız sitem kendi vücuduna.
Haydi,
Uzak tut dilini insanları çekiştirmekten,
ki görmeyesin elini ayağını bağlı.
Kurtulamaz ahirette cezadan
Gıybetten dili geri durmayan.



SUSMANIN YARARLARI

Kardeşim;

İstiyorsan hak,

Açma ağzını Tanrı emri dışında.

Varsa haberin o ebedî diri Tanrı'dan,

Vur ağzına sükût mührünü.

Oğlum;

kulak ver öğüde.

İstersen kurtuluş,

Sus!

Kim konuşursa çok,

olur gönlü siyah.

Akıllıların işi susmak,

cahillerin işi unutmak.

Vaciptir susmak yalan ve gıybet etmeden;

Aptaldır konuşma heveslisi.

Kardeşim;

Bir şey söyleme Tanrı'yı övmekten öte.

Anma Hak adını çalıp çırpmak için.

Talan olur her şeyi

Konuşma heveslisinin.

Aden incisi olsa da,

ölür gönül çok konuşma yüzünden.

Ey rezillik peşinde koşan!

Yaralılıyorsun gönül çehresini.

Haydi,

hapset dilini ağzında.

Kes umudunu artık mahlukattan.

Kuvvet hasıl olur gönlünde,

kendi kusurlarını görenin.



HALİS AMEL

Azizim;

kim olursa iman ehlinde,
temiz tutar dört şeyi.

Temizle önce kalbini kıskançlıktan.

Sonra say kendini mümin.

Temiz tut dilini yalandan, gıybetten;
görmesin imanın ziyan.

Arıtırsan riyadan amelini,
başlar yanmaya iman mumun.

Tutarsan mideni uzak haramdan,
olursun imanlı bir insan
vesselam.

şerefli dir bu vasıftaki insan, aziz;

Zayıftır imanı yoksa bunlar.

Kim temizlerse içini haramdan,
gitmez ruhu felekler yoluna,
girmez Cennet'e.

Arınmazsa riyadan ameller,
geçmez eline bir şey.

Yararsız olur hasır üzerindeki nakış gibi.

Has kullardan olmaz dünyada
ameli ihlas üzere olmayan.

Hep yolundadır sürekli işi
Hak için çalışan kişinin.



PADİŞAHLAR İÇİN ZARARLI OLAN ŞEYLER

Kardeşim;

dört şey zarar verir dünyada padişahlara:

Olursa padişah güleryüzlü,

Halel gelir kuşkusuz heybetine.

Sohbet etmek her fakirle,

eder padişahı hakir.

Düşüp kalkmak kadınlarla,

bırakır onu itibardan uzak.

Kim layıkça dünya padişahlığına,

gayret eder incitmemeye.

Âdil olması gerek padişahın

mutlu olması için insanların.

Niyet ederse zulme padişah,

kâr etmez ona kendi ordusu.

Olursa hem akıllı hem haşmetli,

kalıcı olur kendi ülkesinde.

Cömert davranırsa sultan askerine,

verirler onun uğruna yüz can.



İYİ AHLAK

Dört şey oldu yücelik delili.
Asil insandır bunlara sahip olan.
Çok yüceltmek ilmi,
Uygun cevap vermek halka.
Kimin varsa bilgisi, akli, temyizi,
aziz tutar ilim ve akıl sahibini.
Kardeşim;
Varsa aklın,
yumuşak davran,
tatlı konuş.
Kim olursa asık suratlı,
acı sözlü,
yüz çevirir ondan dostlar.
Kim sakınmazsa düşmandan,
sonunda görür ondan zarar, ızdırap.
Bulundurma yakınında düşman.
Hayırlıdır çünkü düşmanın uzak durması.
Otur, kalk daima dostlarınla.
Görme mümkünse düşman yüzünü.
Mutlu ol dostlar arasında.
Varsa aklın, uzak kal düşmandan.
Oğlum;
Yap yol hazırlığını, al tedbirini.
Asma kulak onun bunun sözüne.



DÖRT TEHLİKELİ ŞEY

Kardeşim;

Tehlikelidir dört şey.

Sakın bunlardan el verdikçe.

Yakın olmak sultana;

Dostluk etmek kötülerle;

Rağbet etmek dünyaya;

Düşüp kalkmak kadınlarla.

Yakıcı ateştir sultana yakınlık.

Helake götürür insanı kötülerle ülfet.

Görsen de dıştan süslü püslü,

yılan zehri vardır dünyanın işinde.

Güzel görünür dıştan, hem de iyi,

Tehlikeye düşer can onun zehriyle.

Öldürücüdür bu süslü yılanın zehri.

Akıllıdır ondan uzak duran.

Bakma kırmızıya, sarıya çocuklar misali.

Aldanma renge, kokuya kadınlar misali.

Süslü geline benzer

dünya denilen kocakarı.

İki günde bir başka koca ister.

Talihlidir ikisine sırtını dönen,

boşayan bu kocakarıyı.

Gülümser kocasının yanında.

Ardından diş yarasıyla onu helak eder.



İYİ TALİHLİ OLMANIN ALAMETİDİR DÖRT ŞEY

Alameti oldu dört şey iyi talihliliğın.
Azizdir bunlara sahip olan.
İlk delilidir temiz yaratılış.
Layık değil taca, tahta bu hasleti olmayan.
Doğru olur iyi talihlilerin düşüncesi.
Azapta kalır kötü olan düşüncesi.
Kim düşünürse emin olduğunu
Tanrı azabından,
Değildir mümin,
hâzâ kâfir!
Beş günden fazla dünya ömrü.
Gafildir kim düşünmezse ileriye.
Terketmek dünya zevklerini,
Sarılmak gerek gönül sahiplerinin eteğine.
Olma nefsanî zevkler peşinde.
Olma fâni âlemi seven biri.
Yok yararı dünya meşakkati çekmenin;
Bulacak seni ölüm eninde sonunda.
Çıktı mı can bedeninden,
kemiklerin toprak olacak.
Çaren yok can vermekten başka.
Yol kesen haydut nefsinden başka.



ÂFİYET SEBEPLERİ

Azizim;

arıyorsan âfiyet sebeplerini,
bulabilirsin dört şeyde:

Evde bolluk, emniyet;

Sonra sağlık, feragat.

Olursa nimetle emniyetin,

alametidir bu afiyetin.

Rahat olursa gönlün,

olursun sağlıklı.

Bekleme artık dünyadan hiçbir şey.

Oğlum;

getirme nefsinin dileğini elverdikçe;

düşme aman nefis tuzağına.

Al ayağının altına nefsinin arzusunu.

Ver ağzının payını kötü nefsin.

Götürür seni kuyu başına

atmak için nefis ile Şeytan.

Ez nefsin başını,

hor gör daima.

Uzak tut pislikten geldikçe elinden.

Kim doyurmaya çalışırsa kötü nefsi,

cesaret verir günah işlemede ona.

Tut boğazını her türlü zevkten;

ki düşme belaya, girme günaha.

Doyurma karnını tıka basa ekmek ile, su ile.

Ahır yapma hayvan gibi kendine.

Değilsen oruçlu, az ye gündüz.

Yeme çok;

değilsin dört ayaklı hayvan.

Ey uykuda olan gece gündüz!

Bir lamba yak mezarın için.

Uyuyup yemek hayvanlara mahsus yalnız.

Yok farkı uyuyanların hayvandan.

Oğlum;

kalk;

çok uyuyacaksın ilerde.
Varsa haberin kendinden,
çok söyleme,
kalk.
Hatadır bu alçak dünyaya gönül bağlamak.
Revadır ondan kendini uzak tutmak.
Niçin bağlarsın aşağılık dünyaya gönül?
Çünkü yok onda ebedî kalmak.
Ey fakîr!
süsleme fazla dışını;
dolunay gibi kalsın için aydınlık.
Talip olma her güzel yüze.
Bulunma atlas ile ipek arzusunda.
Vazgeç isteklerden, kul ol Tanrı'ya.
Giy eski elbise, hem de yırtık.
At omuzuna yün hırkayı.
İç muratsızlık şerbetini.
Ey üstüne yünlü giyinen!
Arit önce göğsünü kibirden.
Almak istersen nasibini ahiretten,
git,
çıkart
seni övündüren giysileri üstünden.
Ol gösterişsiz,
arama huzur.
Terket rahatı;
rahatlık arama.
Taşıma üstünde iyi giysi.
Dile,
olmasın
yatacağın bir yatak.
Yün ve kilim içinde ol sūfî gibi.
Sıfatlan Tanrı sıfatlarıyla.
Yol erine hasır halı olur.
Kerpiç sonunda ona yastık olur.

DERVİŞLİK VE DERVİŞLERİ SEVMEK

Beraberse aklın bilgiyle,

derviş ol;

otur dervişlerle.

Oturup kalkma dervişten başkasıyla.

Arkalarından konuşma elinden geldikçe.

Anahtarıdır Cennetin dervişleri sevmek.

Layıktır lanete onlara düşman olan.

Cübbeden ibarettir derviş giysisi.

Değildir heves ve gösteriş için.

Almadıkça yol eri nefsinin ayak altına,

nasıl yol bulacak Tanrı dergahına?

Kim bilmezse canının kıymetini,

sultan olur nefsin hilafına.

Değildir yol eri köşk, bağ, bahçe hevesinde.

Eksik olmaz yüreğinde dert hem de yara.

Diksen de gökyüzüne kadar bina,

gireceksin sonunda toprağın altına.

Olsan da güçlü, şevketli Rüstem gibi,

Yerin olacak mezarda Behram gibi.

Keyhusrev gibi payidar olsan da,

Gireceksin mağaraya sonunda.

Oğlum;

gafil olma ahiretten.

Mutlu olma bu dünyanın malından, mülkünden.

Sabret dünyanın belalarına;

şükret nimet vakti Tanrı'ya.



TALİHSİZLİK

Dört şey talihsizlik eseri:

Cahillik;

Tembellik;

Sertlik.

Kimsesizlikle dört oldu.

Bütün bunlar talihsizliğin alameti oldu.

Kim bağlanırsa ibaret bağına,
kuşkusuz uğrar hüsrana.

Ayak altına alan kendi nefsinin,
verir nefsiyle mücadelesini.

Dünyada uyuyup yemekle ömür geçiren kişi,
mahkum olur kıyamette yanmaya.

Yüz çevir murat ve arzudan.

Yönel Tanrı'nın dergahına.

Mutluluk çeker mutsuzluğu.

İyi ad bırakmaya çalışır yol eri.

Biricik evladım;

biliyorsan Hakk'ın emrini, yasağını,
gitme kirlî nefsinin peşinden.

Kim terkederse murada ermeyi,
aksine yaşar ebedî.

Kulak ver Hakk'ın Kur'ân'deki emrine, yasağına.

Uyanık ol;

değil sevinç yeri dünya.



RİYAZET

Oğlum;

istersen başının yücelerde olmasını,
kapa yüzüne rahatlık kapısını.

Kim kaparsa rahatlık kapısını,
açar mutlak cennet kapısını.

Oğlum;

Var mıdır daha gümrah
dünyada Hak'tan başkasını anan?

Kardeşim;

Terket şanı, şerefi, mevkiyi.
Yap kendini Tanrı katına layık biri.

Zelil olur mevkinin düşkününü.

Kardeşim;

yaklaştır bu dergaha kendini.
Makam, şan, şeref alçaklığa çeker seni.
Kuşkusuz canı tatlılığa çeker seni.
Emin olur gönül Tanrı'yı anmakla.
Yapamaz nefsi emmâre hiçbir şey sana.

Yaslanan kimse yaradanına,
yetinir dünyada bir lokmayla.

Yetin ağızla;

tut her gün oruç.

Yoksa rızığın,

dile Tanrı'dan.



NEFİSLE SAVAŞ

Nefis öldürülemez dört şey dışında.

Ey aziz;

söylediklerimi tut aklında.

Susma hançeri,

açlık kılıcı,

yalnızlık kargısı,

uykuyu terk.

Kimde olmazsa bu dört silah;

bulmaz nefsi asla felah.

Anmadan durursa Tanrı'yı gönlün;

melun şeytan olur senin dostun.

Dünya ehlinden olanlara

lazımdır dev gibi yağlı ve tatlı lokma.

Kim düşkün olursa gümüşe, altına,

Eş olur ahiretteki akibeti zavallılığa.

Kim ki ahiret için çalışır,

Tanrı tarafından şeref sahibi kılınır.

Verirler dünya malını toprak düşkününe,

Verirler ahiret malını sakınana.

Kardeşim;

Şeytandır düşmanın.

Uyarsan ona,

vurulur boynuna ateşli zincir.

Dünyaya meyleden talihsiz kişi

nasıl alır ahiret aleminden nasibini?

Oğlum;

Meşgul ol Tanrı'yı anmakla.

Gulyabani gibi uzak dur mahlukattan.



FAKİRLİKTE SABIR

Oğlum;
bilir misin, nedir fakirlik?
Söyleyim sana,
yoksa haberin.
Cübbenin altında yoksul durur gerçi,
ama zengin gösterir halka kendini.
Açtır;
tokluktan dem vurur.
Davranabilir mi düşmanına dost?
Olsa da cılız, zayıf ve perişan,
Kalmaz ibadet vakti rakibinden geri.
Belli etme fakirliğini başkasına.
Çekme bugünün sıkıntısını yarın.
Üzülme;
sana can veren yarın
nihayet bir ekmek de verir.
Ne zamana dek dane taşıyacaksın karınca gibi?
Mertsen,
yoksulluğu mertçe çek.
Olursa başarın Tanrı'ya tevekkülle,
verir senin rızkını da Tanrı
kuşlara verdiği gibi.
Şükreder fakir insan Tanrı'ya,
verse de rızık diye kuru ekmek kenarı.
Zenginin önünde eğilme tak gibi,
olma nifak ehliyle bir.
Çekmez şöhret sevdası yol eri halkın gözünde;
utanmaz;
cübbe giymekten sıkılmaz.
Kimde varsa iyi isim yapma sevdası,
Sayma onu has.
Avamdır onun dünyası.
Kurtulursa gönlün ziynet hevesinden,
nasıl olursun binit ve eyer hevesinde?
Kim sarılırsa hırsla dünyaya,

kuşkusuz olmaz Tanrı ondan razı.
Bir devekuşu say bu nefsi;
ne yük taşır,

ne uçar.

Kanat aç, uç dersin;
deveyim, der.

Yük yüklersin;
kuşum der.

Çekicidir rengi zehirli ot gibi.
Acıdır tadı ama,
kokusu nahoş.

Çağırırsan ibadete,
gösterir gevşeklik.

Günah işlemek için harekete geçer.

En iyisi, nefsi hapsetmek;
ne buyurursa, aksini yapmak.

Çare yok boyun eğdirmek için
aç, susuz bırakmaktan başka.

Deve gibi yola gel,
yük taşı.

İbadet yükünü Cebbar Tanrı'ya taşı.

Nasıl kaçtıysa yükünden devekuşu,
o da döktü hayat bahçesinin yaprağını.

Canla başla taşıman gerek bu kapının yükünü.

Yoksa köpek gibi çıkartırsın dilini.

Kim isyan ederse bu yüklere,
dolar ambarları lanetle.

Kabul etmişsin emanet yükünü.

Taşı bunu o zaman, olma melul.

Daha ilk günden gevezelik etmişsin.

Gevezeliğini cehaletten etmişsin.

Oğlum;

Kıpırdan,

olma tembel.

Madem dedin "belâ, evet",

gevşek kalma.

Kim olursa ibadetinde tembel,

eline geçen olacak gümrahlık
ve yardımsız kalmak.
İbadet vakti rüzgar gibi ol.
Her dünya işinden kurtul, fariğ ol.
Yolun uzak,
yükün çok ağır.
Çalış,
başkalarından geri kalma.
Yol korkunç,
haydutlar pusuda.
Bir rehber al yanına,
kalma yolda.
Yolda yükü ağır olanın
her an gözünden kan akar.
Leşin var,
hafiflet yükünü.
Görürsün yoksa yolda
yükün ağırlaştığını.
Nedir yükün?
Alçak dünyanın leşi,
yolunda kendini zebun ettiğın.
Uyunacak yer olsa da bu yol senin için,
rahmeti yok
ne canına,
ne tenine.



SÜSÜ TERKETMEK

Oğlum;
Niçin süslersin başını destarla?
Bir gönül kazanmaya bak oğul.
Terketmedikçe malı, mevkii, izzeti,
Olamazsın şapka gibi herkesin üstünde.
Mertlik değil kendini süslemek.
Canına kasetmiştir kendini süsleyen.
Bir elbise yok takvadın iyi.
Yiğide yakışmaz gösteriş yapmak.
Çocuktan farkı yoktur dünyada
süslenme hevesinde olanın.
Sonunda başka bir şeyi olmaz muratsızlıktan başka.
Alamaz nasibi dirlik ve sevinçten yana.
şeytan işidir övünmek.
Sultandır tevazu gösteren.
şeytan dedi:
Üstünüm ben Âdem'den.
Melun oldu kıyamete dek.
Toprak olur insan tevazu ile.
Azalır nuru serkeşlikten.
Kovuldu İblis kibirlendi diye.
Makbul oldu Âdem istiğfar etti diye.
El üstünde tutarlar dane yere düşünce.
Alaşağı ederler başak baş çekince.



APTALLARIN ALAMETİ

Dört şey alametidir aptallığın.
Söyleyim sana, olsun haberin.
Kendi kusurunu görmez aptal dünyada.
Aramaya çalışır başkasının kusurunu.
Eker cimrilik tohumunu yüreğine.
 Sonra bekler cömertlik.
Kimin huyundan hoşnut kalmazsa halk,
olmaz Tanrı katında hiç değeri.
Kötü olur sürekli
 huysuzluk yapanın işi.
Baş belası kesilir bedene kötü huy.
İnsan sayılmaz kötü huy sahipleri.
Cimrilik Cehennem ağacı.
Farksızdır cimri kişi mezbaha köpeğinden.
Nasıl görür cimri Cennet yüzünü?
Sivrisinek gibidir filin ayağı altında kalmış.
Uzak dur cimrinin cimriliğinden
 ki olmasın aptallar arasında yerin.



AKİBET

Azizim;

Kurtulmak için beladan
çekmelisin üç şeyden elini:

Çek elini eteğini nefisten ve dünyadan
ki olma müptela belaya.

Kapılırsan hırsa,
gelir yüz taraftan bin bela.

Kimin yoksa ortada malı, parası,
emniyettedir nerde olursa olsun.

Oğlum;

bırakırsan nefisle dünyayı,
kurtulursun beladan hem tehlikeden.

Niceleri düştü belaya zebun nefis yüzünden,
Gark oldu üzüntüye.

Düştü muratsızlık kuşu avcının tuzağına,
nefis yüzünden.

Oğlum;

bir say dünyanın varını yoğunu
gönlünün huzur bulması için.

Emin olma Tanrı'nın azap ve kahrından.

İncitme peşinde olma her mümini.

Kimi incitirsen, özür dile ondan
ki olmasın ilerde sana düşman.

Kim isterse Tanrı'dan zenginlik,
bulur onu ancak kanaatte.



AKIL ALAMETİ, BİLGİ VE ÖĞÜT

Azizim;

Kimin varsa akılı ve bilgisi,
gerekir dört şeyden uzak durması.
İsmlamaz işini layık olana;
iyilik etmez ona.

Varsa aklın,
meyletme kötü iş yapmaya.
Etme hafiflik bundan vazgeçip.
Dost olur herkesle yaşadığı sürece
ilim sahibi
yumuşak huylu kimse.
Herkesten olmak için ileride
açık tut sofranı, ekmeği, tuzu,
ol cömert.

Oğlum;

Sakın bırakma elden adaleti;
İyi koru kendinden küçükleri.
Kim uyarsa kendi verdiği öğüde,
başkası da uyar o öğüde.
Kim melul olursa kendi sözünden,
başkası kabul etmez o sözü.
Ey akıl sahibi!
Dolaşma şeriatta beğenilmeyen şeyin etrafında.
Uygun görersen de bir şeyi, ey oğul,
Kendi başına iş yapma.



KURTULUŞ

Kuşkusuz üç Őeydedir kurtuluş.
Söyleyeyim sana,
dinle ey aziz.
Birisi Allah'tan korkmak,
ikincisi helal rızık aramak.
Üçüncüsü doğru yolda gitmek.
KurtulmuŐtur bu hasleti olan.
Ey genç!
Olursan mütevazi,
sever seni bir dünya halkı.
Baş eğme dünya ehlinin önünde.
Baş eğersen, kuşkusuz, dinin gider.
Para için övme dünya düşkününü.
Ne yapacaksın peki bu pisliği?
Ölüdür zamane zengini, oğul,
sohbet etme ölüyle.
Tut ki mal var elinde sayısız,
altın var;
Tut ki, gittiği yer bir mezar.



TANRI'YI ANMAK

Oğlum;
varsa Tanrı'nın adaletinden haberin,
an O'nu her an.

Sabah akşam zinde tut anarak.
Geçirme günlerini gaflet içinde.
Tanrı'yi anmak ruhun gıdası.
Olmuştur bu yaralı ruhun merhemi.
Tanrı'yi anmak olursa can dostun,
nasıl köşkü, sarayı dilersin?
Bir an için Rahman'dan gafil kalırsan,
o anda şeytanın dostu olursun.

Ey mümin;
çok yâd et Tanrı'yi,
ki olsun iki âlemde yüzün ak.

Anmak için önce ihlas gerek.
Olmayınca ihlas, nasıl doğru olur anmak?
Bulma bu sözü saçma.
Hilafsız olur üç şeyde anmak.
Bid'attir tazîmsiz anmak.
Bunun tek şartı hürmet.
Hasın hasıdır sır zikri.
Zikretmeyenin hüsrandır işi.
Her uzvun bir zikri var.

Ey oğul;
yedi uzuv da zikreder, anar.
Âciz olan zikreder eliyle;
yakınları zikir, olur ziyaretle.
Gözün zikri Tanrı korkusuyla ağlamak.
Onun nimetlerine bakmak.
Kulak zikri Kur'ân'ın dediğini dinlemek.
Bulun kulak zikrinde gece gündüz.
Arzulamaktır Hakk'ı gönül zikri.
Elde edene kadar çalış, bu zikri.
Nasıl halavet bulur Tanrı'yi anmaktan
günah içinde olan hep cehaletten?

Dil zikridir Kur'ân okumak.
Müflistir buna sahip olmayan.
Ey oğul;
öv yaradanını dilinle
ki yele verme hepten ömrünü.
Çok hamdet Tanrı'ya
kurtulmak için Cehennem ateşinden.
Açma ağzını Tanrı'yı anmak dışında.
Bu olmuştur hep temiz kişilerin işi gücü.



HAYAT

Dört şey iyi gelir herkese.
Ey aziz;
söyleyim sana,
öğren, dinle.
İlki adaletli olmak.
Sonra kendi aklından haberdar olmak.
Sabırla yaklaşmak.
İnsanlara saygı duymak.



KÖTÜ HUYLAR

Ey iyi yaratılışlı!
Dört şey çok çirkin insanlar arasında.
Biri hasetle kin.
 Sonra gelir kibir.
Öfkesini içine atmamak
ve
 dördüncü haslet
 cimrilik etmek.
Uzak ol bu huylardan oğul.
Som altın gibi ol.
Toprağın altına girmeden toprak ol.
Byrak hırsı, kanaat et.
Düşün sonunda ölüm olduğunu.
Otur kalk daima dostlarla.
Görme yüzünü elinden geldikçe düşmanların.



TALİHSİZLİK

Dört şey oldu talihsizlik alameti.
Aydınsa için,
 bunları öğren.
Aptalla meşveret eder talihsiz kişi.
Gümüş verir cahile
 ve altın.
Zavallıdır, talihsizdir gerçekten
dost nasihati dinlemeyen.
Nefret eder dünya talihsizden
 ki ibret almaz kendisinden.
Azdırır melun şeytan
 aptalla meşveret edeni.
Geçmeye görsün cahilin eline altın,
savurur,
 telef eder.
Aptal öğüt dinlemez dostundan.
Keser atar ilgisini cahilliğinden.
Ey genç;
 ibret al zamaneden,
 sayılma talihsizlerden.
Azgınlıktır talihsizlik
akıllı kimse nezdinde.



BİLGİ

Muteberdir dört şey ve büyük,
görünse de göze pek küçük.
Biri düşman,
diğeri ateş.

Öbürü hastalık.

Yürek onun yüzünden rahatsız.
Bilgidir dördüncüsü; süsler seni.
Gelmesin sana küçük bunların hepsi.
Düşmanı hakir gören kimse,
gün gelir,
onun belasından feryat eder.

Sıçrayınca bir kıvılcım,
görürsün bir dünyayı yaktığını.
Az olsa da ilmi hor görme sakın.
Çünkü sayısız değeri vardır ilmin.
Sıkıntın azken bul çaresini.
Acizlik ve hastalık zamanı alamazsın önünü.
Aramayınca kişi baş ağrısının ilacını,
korkar mizacynyn bozulmasından.
Ey oğul;
sakın rakibinin sözünden
ayak altına düşmemek için.
Suyla söndürülebilir az ateş.
Tutuştı mu adamakıllı,
önüne geçilmez.



REZİL EDEN DÖRT ŞEY

Ey oğul;

Kim dört şeye sahip olursa,

mevcut olur başka dört şey.

Öfkenin pişmanlığa yok çaresi.

Rezillik gelir inadın sonunda.

Düşmanlık kibirden çıkar kuşkusuz.

Rezillik tembellikten hasil olur.

İnatçı muhatap oldu mu, kul rezil olur onun şomluğundan.

Öfkelendi mi cahil, pişmanlık fayda etmez.

Azarlarsa dostlar seni,

suya yazılan yazı gibi az olur tesiri.

Namertlerle düşüp kalkarsa insan, az dostluk görür onlardan.

Gül kokusundan uzak olduğu için karga, nefret eder bülbülle sohbetten.

Kadınlara duyulan sevgiyi devamsız bil namertlere duyulan sevgi gibi.

Güzel kadın şefkatsiz olur. Az aldı mı nasibini, uzatır dilini.

Zulmederse sultan halkına, mülkündeki kalıcılığı az olur.

Öküzden aşağı kalır yanı olmaz canına düşkün bencilin;

eşektir hatta.



NAMERT İNSAN

Efendi;

Dört şey değil kalıcı.

Ey güzel yüzlü mümin; kulak ver.

Kibirle şişinen kimseyi düşman sayar dostları.

Kim getirirse tembelliği meslek haline,

keser gelir ayağına rezillikten.

Öfkesini bastırmayan sonunda pişman olur çok.

Can tüketir namertle sohbet.

Vardır herkesin bu halden haberi.

Oğul; namert görünse biri sana,

uzaklaş ondan rüzgar hızıyla.



ŞÜKÜR

Dört şey tamamlandı dört şeyle.
Ey oğul, dinle, öğren.
Akıyla olgunlaşır bilgili insan.
Güzelleşir niyeti ameliyle.
Sakınmakla kemale erer dinin. Tamamlanır nimetin şükretmekle.
Akılla olgunlaşır bilgi. Umursamaz kimse amelsiz niyeti.
Erse kul dinde kemale, zahitlik ve ibadet mesleği olur.
Tamamlar nimeti şükür; uyarır gafilleri.
Şükretmemek yok olması demek nimetin.
Nimet bolluğudur şükredenin nasibi.
İlim olmaz akıl olmadan.
Oturmamak gerek akılsızlarla.
Akılsız bilgi vebaldir oğlum.
İlim bir kuş, akıl ise kanat.
İlmi var, ilmiyle değilse âmil,
uzaklaşmıştır o akıl yolundan.



FIRSAT KAÇTI MI GELMEZ BİR DAHA GERİ

Gittikten sonra geri gelmesi imkansız dört şey var.
Ağızdan bir laf kaçar ya da fırlarsa ok yaydan,
Nasıl getirirsin söylenilen sözü geri?
Geri döndüremez kimse geçip gideni.
Nasıl geri döner attığın ok?
Nasıl gelir geri zayi ettiğin ömür?
Kim konuşursa düşünmeden,
çok pişmanlık duyar sonunda.
Söyleyebilirsin söylemediğin şeyi.
Söyledin mi bir kez, nasıl gizlersin?
Ganimet bil her nefeslik ömrü.
Bir geçti mi gelmez bir daha geri.
Geri çeviremez kimse kaza kaderi.
Razı olan kaza kadere, etmemiştir kötü.
Emniyette olmak isteyen, vurmaları ağzına mühür.
Bil değerini ömrün.
Gelip geçti mi, göremeyeceksin bir daha.



SUSMA VE CÖMERTLİK

Ey aziz;

Dört şey meydana gelir dört şeyden.

İyi öğren bunları.

Susmayı alışkanlık haline getiren,

kaygı duymaz hiç.

İstiyorsan selamet, sus.

İyilik eden, kalır emin.

Önder olur insan cömertlikle.

Nimet çoğalır şükürle.

Sâkin olup susan kimse,

giyer üstüne esenlik giysisini.

İstersen emniyette kalmak,

Git,

İyilik yap insanlara.

Saygınlık kazanır

âdet edinen

cömertlik ve keremi.

İyilik yapan, bil ki kendine iyilik yapar.

Kardeşim;

Kul ol Tanrı'ya.

Cömert ol elinden geldikçe.

Sakın cimrinin cimriliğinden

ki yakmasın Cehennem ateşi seni.



BİR KAÇ ŞEYDEN HASIL OLAN AHLAK

Dört şey hasil olur dört şeyden.
Anlayamaz bunu temyiz sahibi dışındakiler.
Bu dört şeye sahip olan, görür bunları farketmeden.
Soru sorunca insan, düşkün olur.
Küçümseyen kimse yalnız kalır.
İşin sonunu görmeyen, pişmanlık duyar bir gün.
İhtiyatlı olmayan işlerinde,
kalır sonunda yük altında.
Sultanla mücadele eden,
mahveder her işini.
Kaçar dostlar huysuzdan,
geçimsizden.
Sultana küstalık edeni say sen ölü.
Sürüklemiştir canını, malını helake.
Padişaha baş kaldıranan gündüzü
kararır karanlık gece misali.
Kibirle başını kaldıran,
kalır kurt gibi tek başına.



DÜŞMANLIK VE BORÇ

Yenilgiye uğrattır dört şey insanı.

Ey Tanrı'ya tapan;

Söyleyim sana,

dinle,

öğren.

Düşman çok,

borç sayısız.

Zulüm hadsiz,

çoluk çocuk fazla.

Vay borca batan miskin haline!

Kan içer her an kederinden.

Çok düşmanı olanın iki gözü

dikilir kalır bir yere.

Olmaz rahatı, huzuru

işi çok olanın.



KADIN VE ÇOCUKLAR

Ey oğul;
dört Şey varki hatadır.
Kulak ver;
söyleyim sana hepsini.
Birincisi kadın vefa beklemek.
Hatasy çok olur safdillerin.
Hatadır kötü nefsin her dediğini yapmak.
Hatadır çünkü düşman beslemek.
Kötüden emin olmak bir başka hata.
Çocuklarla konuşmak bundan beter.



ANA BABA HAKKI VE FARZI YERİNE GETİRMEK

Kerim olan Tanrı'nın dört bağışı var.

Ey dürüst insan:

Söyleyim sana,

öğren.

Dört şeydir Kur'ân'ın hükmü.

Kulak ver,

öğren.

Hakk'ın farzını yerine getirmek önce.

Razı etmek ana babayı.

Şeytanla savaşmak diğer hükmü.

Dördüncüsü iyilik etmek

muradı gerçekleşmemiş insanlara.



ÖMRÜN ARTMASI

Dört şeyle artar insan ömrü.
Dinle bu öğüdü ey aziz.
Birincisi güzel sese kulak vermek;
sonra ay gibi güzel yüz görmek.
Üçüncüsü mal ve can güvencesi.
Uzar insan ömrü bununla.
İşi gönlünün muradınca olanın,
fazla olur kazancı âhirette.



ÖMRÜN AZALMASI

Beş şey azaltır insan ömrünü.
Ey aziz;
kulak ver, dinle.
Biri yaşlılıkta muhtaçlık.
Sonra yalnız ve
meşakkat.
Ölüye bakanın, ey oğul;
kuşkusuz azalır ömrü.
Düşmandan kormak beşincisi.
Zararı var bunların ömre.
Kork Allah'tan,
korkma düşmandan.
Korur seni çünkü Tanrı hepsinden.



YALANCILIK

Oğlum;
beş hasletten kal uzak
ki yitirmeyesin şerefini.
Önce, söyleme yalan insanlara.
Yitirirsin çünkü itibarını yalanla.
Büyüklerle mücadele eden rezil olur sonunda.
Ak çıkmazsa yüzü edepsizin insan yanında
şaşılmaz buna.
Ey iyi huylu;
olma aptal takımından.
Rezil eder aptallık insanı.
Oğlum;
Büyüklerle didişme.
Aptallık edip kendini rezil etme.
Doğru söyle insanlara
ki olma rezil rüsva.
Uzak dur muhalefetten, hiyanetten
kil olsun yüzünde hep nur.
Kardeşim;
istiyorsan iyi anlaşılmak,
kötü söyleme kimseye.
Üzülmemek için dünyada,
bakma kıskançlıkla kimseye.
Cömert olmaya çalış zenginsen,
itibarının artması için.
Seç sabrı, vefayı.
Artar bununla onurun, itibarın.
şerefli olur kuşkusuz insanlara bağışta bulunan.



ONUR ARTIRICI ŞEYLER

Beş Şeyle artar itibar.

Söyleyim sana,

dinle ey temyiz sahibi.

Bulun kendi işinin başında,

artsın itibarın, onurun.

Artar onurun cömertlikle.

Kınanır akıl kişi cimrilikle.

Yüzü ak çıkmaz kendi işine hazır olmayanın.

Kim cömert olursa halka karşı,

artar şerefi, itibarı.

Sabırlı ol daima, hem vefalı

ki göresin sen de yüz vefa.

Hatadır hünersiz dost seçmek.

İyisi mi düşman olma öyle dosta.

Az aç sırrını dostuna;

gizli kalsın sırrın düşmandan.

Utanmamak için insanların önünde

alma koymadığın Şeyi.

Kardeşim;

ifşa etme insanların sırrını;

etmesin başka biri de senin sırrını.

Davranma sakın dilediğin gibi

ki çok pişman olma ilerde.

Muhterem;

bil insanların değerini,

bilinsin senin değerini.

Efendi;

Uzun oldukça dilin, çek elini bu işten;

saldırma her tarafa.

Canlı sayma dünyadaki itibarsız kişiyi.

Çünkü ölülerdendir o.

Nasıl zengin kılar dünya malı kanaatsiz kişiyi?

Kork daima Hak'tan.

Umutlu ol rahmetinden.
Galip gelirsen düşmanına, affet,
bağışla suçunu.
Mütevazi ol ve edepli.
Sohbet eden sakınanlarla.
Sabırlı ol.
İncitme, efendi.
Zehir gibi öldürücü olur cahiller.
Panzehirle kurtulur insanlar.
Nasıl yaşar zehir içen bir insan?
Gönül bahçeleridir sabır, ilim ve hilim.
Öldürücü zehirdir hırs ve kin.
Ekmek vermektir en övünülecek şey.
Açmaktır dostların yüzüne kapı açmak.
Olsan da bilgili ve hünerli;
hünerli sayma kendini her cahilden.



AHİRET CEZALARI

Alameti oldu cahilin iki haslet.

Çocuklarla konuşmak,
ilgi duymak kadınlara.

Oğlum;

kötü huydan gelir mutsuzluk.

Ölü bil iyi ameli olmayanı.

Canlı olamaz o çünkü.

Kusurunu yüzüne söyleyen kişi
gösterir sana karanlıktan aydınlığa götüren yolu.

Teşekkür et sana yol gösterene.

Tanı dünyadaki akıllı insanları.

Huy lan iyi huy la.

Gizleme halini iki kişiden.

Maharetli doktordan,
Samimi arkadaştan.

Oğlum;

Uygun suz görsen de her şeyi,
dilediğin gibi iş yapma.

Düşüp kalkma kadınlarla elinden geldikçe.

Açma sırrını onlara.

Ey akıllı;

dolaşma şeriatta makbul olmayan şeylerin etrafında.

Neyi haram kılmışsa sana Hak,
uzak dur ondan.

Böyle yaparsan, yâdedilirsin iyilikle.

Rızkını verir Tanrı nasıl olsa.

Ferah tut gönlünü,
kusur etmemeye bak.

Kardeşim;

cömert olmak için dünyada
ol güler yüzlü,
tatlı dilli.

Ey hevesine düşkün insan!

Fazla üzülme ölüme.

Vakit geldi mi çünkü

ne alabilirsin öne,

ne geciktirebilirsin.

Uzak tut kalbini hasetten, kinden.

Kin gütme geldikçe elinden.

Efendi;

Fazla güvenme yaptıklarına.

Bağlan gönülden Tanrı'nın yaptıklarına.

Güzel huydur en iyi şey.

Sever insanlar güzel huyu.

Evlad;

Haydi alçakgönüllü ol.

şerefli insanlarıdır süsüdür bu.

Huy lansan da dostların huyuyla,

uzak tut onlardan kendini,

az dile.

Görsen de namert birini zengin,

isteme ihtiyacını ondan.

Gitme sakın namert kapısına.

Görsen de sorma halini, hatırını.

Yapta aptalın işini mümkünse.

İş buyur, az iltifat et.



DÜŞMANLARDAN KAÇINMA

Ey akıllı!

İki kişiden kaçın

zamanın belasını görmemek için.

Biri mücadelecı düşmandan,

diğeri cahilleri seven insandan.

Uzak tut düşmandan kendini.

Ayrı dur zengin dosttan.

Oğlum;

Kaba insanlarla az konuş.

Sırt çevirirler sana konuşursan.

Bilir misin kimdedir en iyi huy?

İnsaf edip, insaf istemeyende.

Güzel bir söz söylersen fakire,

ipekle giydirmekten iyidir.

Tarzıdır öfkesini içine atmak her yüce insanın.

Acıdır,

ama tatlıdır şekerden, baldan.

Zor geçer geçimsiz insanın hayatı dünyada.

Azizim;

alçaktır, pistir küstah ve hayasız insan.

Kınanmamak için birlikte ol özü sözü doğrularla.



REZİLLİK

Rezillik getirir birkaç haslet.
Söyle dersen, söyleyim sana.
Birincisi, davetsiz misafir olmak sinek misali.
Davetsiz misafir rezil olur halkın gözünde.
Diğeri bilmeden gidip onun bunun evinde kethüdalık etmek.
Bu ikisi gibi davranmak cahilliğin ta kendisi.
Kim oturursa baş köşeye,
rezil olması değildir işten.
Asmıyorsa sözüne kulak, kalabalık,
varsa da söyleyecek bin sözün,
söyleme.
İsteme hacetini düşmandan.
Olamaz dünyada bundan beter küçülme.
Alçaklardan dilek tulunma,
istemiyorsan rezil olmamak.
Oynama çocukla, kadınla
ki olma rezil ü rüsva.



UYGUN DOST

Altı Şey işe yarar dŕnyada.
Birincisi lezzetli gıda bulmak.
Söylediğin dürŕstçe söz,
iyidir menfaatin olan dŕnyadan.
Bil ki dŕnyaya değer
akıllı olmak,
mutlu olmak.

Sevme Hak dŕŐmanını.
Vurma kimsenin ayıbını yŕzŕne.
Değer kimse ŕnkŕ kusursuz.

Oğlum;
İstediğini Allah'tan iste.
Elinde değer ŕnkŕ yaratılanın
zarar ile yarar.

Tanrı'dan başka yok yardımcıŐı kulların.
Dile yardımı Tanrı'dan,
dileme başkasından.

Kim korkarsa Tanrı'nın kahrından,
kuşkusuz herkes korkar ondan.
Kim çalıŐsa kŕtŕ söz etmemeye,
yenmiŐ olur melun Şeytanı.



NASİHAT EDENİN ÖĞÜTÜ

Kimse bilmez beş şeyi beş kişiden.
Dinle nasihat edenden bu sözü.
Birincisi, yoktur meliklerde dostluk.
İnan sulûk ehlinin bu sözüne.
Mürüvvet bekleme aşağılık kimseden.
Gelmez asla kötülük yüce insandan.
Başkalarının malını kıskanan
nasıl kavuşur rahmete?
Vefalı değildir, yalancı söyleyen.



MESUT İNSANLAR

Kim üç şeye alışırsa saadet bulur dünyada.
Minnet beklemeden hayır yapmak.
Bunu yapan layık olur rahmete.
Girsede hep başkasının kusurunu
kınamak için açmaz ağzını.
Kimi görürsen doğru olmayan yolda,
yol göster ona sevap kazanmak için.
Verme insanlara zahmet.
Yükleme başkasına kendi yükünü.



KURTULUŞ

Kardeşim;

Olmak istersen kurtulanlardan,
Çevirme üç Şeyden yüz.

Birincisi kaza hükmünü görmek.

Sonra Tanrı'nın rızasını kazanmak.

Üçüncüsü ne?

Cefadan uzak olmak.

Kim buna sahipse, olur safâ ehlinden.

Kimde varsa bilgi, akıl ve temyiz,
bađıŐta bulunur Tanrı rızası için.

Riyaya bulaŐmıŐ sadaka
nasıl kabul edilir

Tanrı katında?

Olmazsa amelin altın gibi halis,
kalbın değerisi de olmaz.

Uzak tut nefsini arzulardan
geldikçe elinden.



DOĞRULUK, EMANET, CÖMERTLİK

Dört şey öğren Tanrı'nın kerametlerinden.
Birincisi sözünde doğru olmak,
sonra emaneti korumak.
Cömertlik kerametlerindedir Tanrı'nın.
Tanrı'nın fazileti bil
görebiliyorsan eğer.
Uzak durmaya bak
alçakça menfaat elde etmekten.
Tanrı'nın düşmanıdır böyle yapan.
Kim halk önünde sırrını ifşa ederse,
olma o aptalın arkadaşı.
Namazını gafilce kılar
zekat ve öşürden gafil kalan.
Sakın böyle kimselerden
dünyada düşkün olmamak için.



ÖFKE VE KAHRI TERKETMEK

Yanmamak için ateşte
vazgeç dört hasletten kesinlikle.
Varsa dünyada ömrün tadı, zevki,
sakın öfkenden, kahrından.
Görürsen halkın sana uymadığını,
uy sen onların huyuna.
Geçmiyorsa istediğin eline,
ferah tut gönlünü.
Dinle bu sözümü.
Ei halef! Güvenirim deme devlet kuşuna.
İyi dinle bu sözümü.
Kazadan kaçarsan, yok sana faydası.
Ne gelirse, razı ol ona.
Hasıl olur tüm maksadı,
dostlarla tek yürek olanın.
Temiz görüşlü kimse muteberdir dünyada.
Vefası azdır zamanenin kişiye. Zülmü var, sevgisi yok..
Kederli gününde seni arayanı,
sor sen de sevinçli gününde.
Nimetli gününde dost saydığın kişinin
koş mihnet günü yardımına.
Devlet verirse Tanrı sana,
hayır görsün dostlar o devletten.
Derdine ortak olan
dostun olur sevinçli olduğun gün.



HAKK'I BİLMEK

Evlat,
bilgili ol Tanrı'dan haberdar olmak için.
Hasıl olmamıştır maksadı bilgili olmayanın.
Tanrı'yı bilen
görür kendi kalıcılığını yoklukta.
Canlı değildir ârif olmayan kişi.
Layık değildir Tanrı'ya yaklaşmaya;
değmez de.
Hatalı bilersen kendi nefsini,
bağışlayıcı görürsün Yüce Tanrı'yı.
Sevgi, vefa doludur ârifin gönlü.
Hamd ü sena etmektir ârifin işi.
Kimin gönlüne marifet bağışlarsa Tanrı,
yer yoktur gönlünden Tanrı'dan başkasına.
Tehlikesi yoktur ârife göre dünyanın.
Aldırış etmez kendine bile.
Bilir o fâni olduğunu.
Nasıl ârif olur fâni olmayan.
Feragat etmiştir ârif dünya ve ahiretten.
Kesmiştir ilgisini her şeyden
Tanrı'dan başka.
Arifin himmeti Hak'la buluşmak,
O'na kavuşmak.
Mutlak fâni çünkü kendisi.
Neye benzer bu dünya?
Söyleyim bak.
İnsanın gördüğü bir düş.
Uykusundan uyandı mı o aziz,
geçmez eline rüyadan başka bir şey.
Dirilir ve ölür.
Götürmez ama yanında dünyadan bir şey.
Kimin varsa iyi ameli,
götürür onu ahiret yolunda,
yanında.
Bu dünya bir kadına benzer,

kocasına karşı süslenen
iki dirhem bir çekirdek.
Tutarken erkeği avucunda,
Sayısız hile yapar,
işve yapar.
Görünce kocasını uyumuş,
Hemen onu öldürmeye kalkar.
Ey hünerli aziz;
Sakın böyle hilekardan.



TAKVA SAHİBİ OLMA

Oğlum;

İstersen itibarlı olmak,
karara kıl takvada.

Mamur olur din evi takva ile.

Yıkılır gider tamahkarlıkla.

Kim almışsa bu ilimden nasibini,

Uzak kalır herkesten

Tanrı'dan başka.

Mümkündür takva sayesinde Tanrı'dan korkmak.

Rezil olur takvasız kimse, rüsva.

Dürüst olan takva sayesinde,

hareket eder daima Tanrı için.

Takvasız muhabbet gelmez

Tanrı'dan dostluk uman kimseye.

Nedir takva?

şüpheyi, haramı terketmek,

giyimi,

içkiyi,

taamı

bırakmak.

Yâr olunca takva ilim ve amelle,

gelmez ihlasa hanel.

Ey kul!

Bir günah işleyecek olursan ansızın,

tövbe et derhal,

affını dile günahlarının.

İşledin mi Tanrı'ya karşı günah,

yararı olmaz veresiye tövbenin.

Hatadır yaşama umuduyla tövbede tembellik.



HİZMET ŞEREFİ

Oğlum,
Hizmet etmeye bak
murad atının eyerlenmesi için.
Mertlere hizmet eden kula
eder felek hizmet.
Korunmuş olur dünya âfetlerinden,
hizmete sarılan kimse.
Şefkatli olur hizmetçiler dostlara karşı.
Yüksektir yerleri Cennette.
Müfsit ve âsi olsa da hizmetçi,
iyidir yüz pinti âbidden.
Ecrini verir Tanrı hizmet edene
oruçluların
ibadete kalkanların.
Hizmete bel bağlayan,
toplar meyveyi marifet ağacından.
Hizmet edene bağışlanır Cennet.
Verilir üstelik gazilerin sevabı.



MİSAFİRE İKRAM

Kardeşim,
bulmak için Tanrı'dan izzet,
tut misafiri aziz.
Rahmet kapısını açar Tanrı
mümine iyi davranana.
Kim duyarsa misafirden bezginlik,
incinir ondan
hem Tanrı
hem Resul.
Misafire hizmet eden
layık olur
Tanrı'nın rahmetine.
Ey ev sahibil!
Uzak dur gösteriştin
ki ağır gelmesin sana misafir.
Kerim Tanrı'nın bir bağıdır misafir.
Alçaklaşır misafirden kaçıp saklanan.
Misafir olur da başkasının evine,
gelince misafir,
gözden kaybolur.
Olursa misafirin
seçkinlerden
avamdan,
koy önüne yiyecek.
Hayırla anılır misafir ağırlayan.
Oğlum,
götür fakirin önüne,
az çok varsa neyin.
Ekmek ver açlara Tanrı rızası için,
verilsin sana Cennette yer.
Kim giydirirse çıplağı,
bulur ikbal ile başında taç.
Devletle bahtiyar olan,
hayır yapar gizli
veya

aşikâr.

Oğlum,

yeme asla cimrinin ekmeğini.

oturma cimri sofrasına.

Hep sıkıntı, meşakkattir cimrinin ekmeği.

Nurdur, safâdır cömertin ekmeği.

Gitme davet edilmedikçe başkasının sofrasına.

Leş peşinde koşma akbaba misali.

İyilik umma pintiden, alçaktan.

Say onun tavanını sütünsüz.

Ne hayır işlersen işle,

sayma yaptığın hayrı.

Ne görürsen gör iyi,

görme kötü.



AHMAKLARIN ALAMETLERİ

Üç alameti var ahmakların.
İlki,
gafil kalmak Tanrı'yı anmaktan.
Âdetidir çok konuşmak.
Bezdirir insanı,
usandırır.
Ey oğul,
olma ahmak cahil gibi.
Durma bir an Tanrı'yı anmaksızın.
Yüz çevirme asla Tanrı buyruğundan.
Güçlük çıkarma hür insana
borcu var diye.

Oğlum,
boyun eğme cahil insana.
Baş eğme insanlara
paralarına kanıp.
Konuşma ileri geri
ilahî kazâ hakkında.
Çok gör herkesi,
az görme.
Uzatma elini namahreme.
Dokunma yetim malına.
Açma sırrını dostuna.
Söyleme sırrını açıkça
olsan da tek başına.
Azizim,
ayırdedebiliyorsan
iyiyi
kötüyü,
tamahkâr olma hür olmak için.



BOZGUNCU

Üç hasleti var yaratılışında bozguncunun.
Fesat olur önce yüreğinde.
İncitmektir işi Tanrı'nın yarattıklarını.
Uzak tutar kendisini doğru yoldan.

**ZALİM**

Dıştan üç alameti var zalim insanın:
Haram yer hep ahmaklığından.
Etmez taharet,
kalkar zamansız.
Uzaklara kaçar ilim erbabından.
Temiz ol,
meslek edin temizliği.
Düşün kabir azabını.
Oğlum,
Kaçma ilim erbabından,
ki yanmayasın cehennem ateşinde.
Kötü söyleme kimseye
elinden geldikçe.
Çok bahsetme kendinden başkalarının yanında.
Bilgiliysen,
getirme altını mücevher haline.
Gelirse bir misafir,
kapama kapıyı yüzüne.



CİMRI

Üç alameti var cimrinin.

Söyleyim sana,
öğren oğlum.

Cimri korkar önce
dilenciden.

Titrer açlık belasından.

Rastlarsa yolda tanıdığı,
geçer yanından rüzgar gibi,
der merhaba.

Dokunmaz fayda ekmeğinden kimseye.
Nasiplenir pek az kişi sofrasından.

**HACET İSTEMEK**

İsteme hacetini çirkinden.

İste yüzü güzelden.

Düştü mü sana işi bir müminin,
getir hacetini yerine
elinden geldikçe.

İste hacetini sultan,
isteme başkasından.

İstersen elde etmek,
isteme saray kapıcısından.

Sevinme düşmanın ölümüne.

Etme şikayet kimseyi
kimsenin yanında.



KATI YÜREKLİ İNSAN

Üç alamet buldum katı yürekli kimsede.
Yüz çevirdin ondan,
görünce.
Sitemkârdır zayıflara.
Etmez kanaat aza çoğa.
Et istediğın kadar nasihat,
etmez tesir katı yüreğine.
Hayâdan uzak kimsenin
gitme yanına hacet için.
Ölmüş bil dünya ehlini,
olma ölülerle yatıp kalkan biri.



KANAAT

Oğlum,
Yoksa fakirlikten acı bir Şey,
kanaat et daima.
Kalk her seher vakti,
et istiğfar.
Çalış Őimdi varken fırsat,
et ibadet.
ÇekiŐtirme yakın dostunu.
Etme lanet Őeytandan başkasına.
Doğduğunda her yeni g¼n,
t¼bve et g¼nahlarından.
Yettikçe g¼c¼n getir yerine hacetini fakirin;
getirsin Yaratan da senin hacetini.
Geri vermek gerek eđreتي.
Oldu mu altınını yanında g¼t¼ren?
Ey emin!
Nedir bu d¼nyadan elde edilecek Şey?
Ne bir endaze kumaŐ,
Ne bir karıŐ toprak.
Neyin varsa Hak yolunda,
senin malın.
Geriye kalanlar ise,
belası canın.
Kim Hak'tan gelen aza yetinirse,
yerine getirir Hak onun hacetini.
Bir eve benzer d¼nya.
Vazgeç mert isen ondan.
Bir k¼pr¼ye benzer d¼nya.
KoyulmuŐsun yola,
geç ondan.
Kim yaparsa k¼pr¼ başına ev,
değildir akıllı,
delidir deli.
Olmaz reva Tanrı'dan zenginlik dilemek.

Meşakkattir müminin zenginliği.

Dervişin fakirliği,

müminin şifası.

Bu yüzden var onda müminin safâsı.

Sana göre az olsa da gözünün nuru,

düşman anlamında malın, çoluk çocuğun.

“Mallarınız, çoluk çocuklarınız sizin için bir imtihandır”

(Tegâbun sûresi, 15. âyetten)

âyetini öğren.

Ver yele bu dünyanın malını mülkünü.

Yol erine yararı yok dünya varlığının.

Düşünmez asla o yokluğu.

Saf olur gönlü doğrulukla.

Kâfi olur hırkası ile lokması.

Arttırmak isterse malını, mülkünü,

uzak kalır asıl saadetten.

Feda ettiler canlarını

Hakk'ı dileyen kullar.

Koşturdular hikmet atını Süreyya'ya.

Vermedikçe O'nun yolunda her şeyini,

nasıl elde edeceksin sana gerekeni?



CÖMERTLİĞİN FAZİLETİ

Kardeşim,

Bulmak için kolaylık zorluktan sonra
çalış cömert olmaya.

Ol hep cömert.

Olmaz yeri Cehennem cömertin.

Nur ve safâ vardır cömertin yüzünde

Cennet'te Muhammed Mustafa'ya yakın olduğu için.

şöyle yazdı Yüce Tanrı Cennet kapısına:

“Burası Cennet: Cömert olanların yeri.”

Cehennemle işi yok cömertin.

Pintilerin yeri ateşin ortası.

Bilki aldatmaktır cimrinin işi gücü.

Yoldaş bil onları İblisle.

Görmez cömert Cehennem yüzünü.

Alır daim Cennet kokusu.

Oğlum,

Meşhur ol insanlığınla.

Uzak ol kibirden, cimrilikten.

Ol cömert,

âdet edin alçakgönüllülüğü.

Aydın olsun yüreğin dolunay gibi.



ŒEYTANIN YAPTIKLARI

Dört hareket Œeytanca hareket.
Bunları bile, olur Tanrı'ya yakın.
Aksırmak kuŒkusuz Œeytanın iŒi.
Burun kanaması kuŒkusuz
insan dūŒmanı Œeytan iŒi.
Esnemek,
kusmak
Œeytan iŒi.
Oğul,
olma onun hilesinden gafil.



İKİ YÜZLÜLÜK

Efendi,
uzak dur ikiyüzlüden.
Durağıdır Cehennem münafığın.
Görürsün üç alamet münafıkta.
Bu yüzden kahrolmuştur kahredici Tanrı tarafından.
Müminlere etmezler yardım.
Ederler emanete hiyanet.
Vefa olmaz münafık insanın vaadinde.
Safa, nur olmaz bu yüzden yüzünde.
Sanma güvenilir iki yüzlü insanı.
Silinsin yeryüzünden tohumu!
Oğlum, sakın münafıktan.
Bile kılıcını öldürmek için.
Kuyunun dibi
münafığa yoldaş olanın yeri.



TAKVA SAHİPLERİ

Takva sahibinin var üç alameti.

Takva sahibi ile

hidayete ermeyen arasında

nasıl var bir ilgi?

Sakınır kötü arkadaştan takva sahibi

sürüklenmemek için kötü bir işe.

Yalan söylemez.

Çekilir yalan yolundan kenara.

Harama düşmemek için takva sahibi

az nasiplenir

temizden

ve helalden.



NİMETE ŞÜKÜR

Kimin yaratılışında varsa üç haslet:
kuşkusuz olur cennetlik.

Nimetlere şükretmek,
belalara karşı sabretmek
parlatır gönül aynasını.

Kim dilerse günahlarının bağışlanmasını,
korur Tanrı onu Cehennem ateşinden.

Günahlarının bağışlanmasını diler
Tanrı'dan korkan kişi.

Nasıl cennetlik yapar Tanrı
sürekli günaha gireni?

Oğlum,
istiğfar et daima.

Şikayet et kötüden,
fesat çıkarandan.



SADAKANIN FAZİLETİ

Yaparsan bir hayır,
yap kendi elinle.
Vakfet iyiliğini her fakire.
Verdiğin bir dirhem
iyidir senden sonra verilecek
bin dirhemden.
Ne bağışlarsan bağışla,
isteme ama geri
düşsen de elden ayaktan.
Kusanın kusmuğunu yemesine benzer.
Yakışık alır mı geri alması babanın
bağışladıktan sonra oğluna bir şey?
Oğlum,
arama mutluluğu parayla, malla.
Bahsetme birine verdiğin şeyden.
Kederdir dünya sevinci baştanbaşa.
Matem vardır bu sevincin ardında.
Kulak ver Kur'ân'daki "şımarma" emrine.
(Kasas sûresi, 28. âyetten)
Sevinç yeri değil dünya,
uyanık ol.
Sevmez Tanrı çok sevinçli olanı.
Kalmıştır bu söz eski üstatlardan hatırımda.
Sevinçliysen Hakk'ın faziletinden dolayı,
reva.
Sevinçliysen bu dünyadan dolayı,
hata.



ÖĞÜTLER

Oğlum,
alış mihnete, kedere.
Çevir gönlünü teselli eden Tanrı'ya.
Yoksa gönlünde iyi niyet,
görür sonunda keseri ayağında.
Oğlum,
Nasıl var oldun?
Düşün.
Herkesin var kendine göre üzüntüsü.
Yoktan var etti seni Tanrı
O'na tapan biri olmak için.
Geçirme günlerini uykuyla,
yeyip içmeyle.
Öğretme nefsine yemeyi içmeyi.
Az uyu gün başlangıcında.
Haramdır uyumak akşamdan önce.
Doğru değil uyumak
güneş ile gölge arasında
islam filozoflarının nazarında.
Etme seyahat sakın tek başına.
Tehlikelidir senin için yalnız seyahat.
Koyma elini yüzüne,
uğursuzdur uğursuz.
Öğren ilim erbabından ilim.
Hatadır gece aynaya bakmak.
Görebilirsin gündüz aynada yüzünü.
Boşsa evin,
karanlıksa,
bulundur yanında bir can yoldaşı.
Koyma elini çenenin altına.
Buz gibi gelir bu hareket
halden anlayan insana.
Görürsen katarda dart ayaklı hayvan,
girme aralarına sakın.
İstiyorsan Tanrı katında mertebenin artmasını,

dua et gece gündüz sürekli.
Girme günaha dünyada, sakın!
İstemiyorsan onurunu yitirmek.
Bozgunculuk edip günaha girenin rızıkına
halel gelir Tanrı katından.
Eksilir rızık yalan dolanla.
Bulunmaz güzellik yalancının sözünde.
Oğlum,
yoksulluk getirir çok uyku.
Az uyu,
uyanık ol,
oğul.

Kismetini eksilir
geceyi çıplak yatanın.
Fakirlik getirir ayakta idrar yapmak.
İhtiyarlatır fazla üzüntü.
Kötüdür cenabet iken yemek yemek.
Hoş olmayan bir davranış.
Nimet istiyorsan Tanrı'dan,
dökme ekmek kırıntısını ayak altına.
Süpürme asla geceleyin evini.
Bırakma süprüntüyü kapı arkasında.
Çağırırsan ana babanı adıyla,
haram olur sana Tanrı'nın nimeti.
Karıştırırsan her çöple dişini,
düşersin yokluğa, olursun yoksul.
Yıkama elini asla toprakla, çamurla.
El yıkamak için su ara.
Eşikte oturma çok.
Kesilir rızık bu hareketle.
Temizlenme helada aman!
Yaparsan böyle,
harcarsın vaktini boşuna.
Doğru değil giysini üstündeyken dikmek.
Erenlerden edep öğrenmen gerek.
Ey derviş,
Silersen eteğinle yüzünü,

kesilir rızkın.

Geç git pazara, çabuk dön.

Göremezsin yarar oraya gitmekten.

İyi değil kandili üfleyerek söndürmek.

Kaçırma kandilden çıkan dumanı burnuna.

Sakalına sürme ortak kullanılan tarağı.

Yeğdir tarağın sadece sana ait olması.

Dilenciden ekmek parçası satın alma.

Fakirlik getirir bu oğlum.

Uzaklaştır evinden örümcek ağını.

Bereket kaçırr evde örümceğin varlığı.

Kaçırma masrafın ölçüsünü;

deşme kurumuş olan yararı.

Yapma kısıntı varsa imkanın.

Gidiyorsun madem,

yolda demir atma.



SABRIN FAYDALARI

Ol dünyada sabırlı insanlar safında.
Haydi zorluğu görmek gelmesin sana ağır.
Ekşitirsen bela gelip çatınca yüzünü,
Sabırlılardan sayma o zaman kendini.
Güzeldir şikayetsiz sabretmek.
Doğru değil kimseyi Tanrı'ya şikayet etmek.
Olmazsa bela zamanı sabırlı,
olamazsın doğruların safında şükredici.
Yoksa övüncün dervişliğinden,
nasıl olur yakınlığın Tanrı fakirleriyle?
Her hareketin Tanrı emriyledir gerçi,
ne kadar edersen hizmet
bulursun o kadar izzet.
Ebedî aleme ulaşır kul hizmet etmekle.
Mevlâ'ya bile ulaşır hatta hizmetle.
Yatıştırır gönlünü hizmet karşılığı göreceğin hürmet.
Bahtiyardır hizmet eden.
Oğlum,
Dolaşmazsan muhalefet peşinde,
o zaman yaraşır sana sabırdan söz etmek.
Bekliyorsan ferahlık bulmayı,
bulaşmaz hiçbir işin belaya sabırla.



TECRİD VE TEFRİD

Safa lazımsa sana, el çek dünyadan.
Varsa aklın, ol görüş ehlinden.
Oğlum,
tecrid, davayı terketmek.
Anla tefridin de manasını.
Tecridin aslı şehveti terketmek.
Bütün zevklerden ilgiyi kesmek.
Bir çırpıda bırakıp atarsan şehveti,
yaklaşırsın o zaman tefride.
Yararlanırsın tefriden,
kesersen umudunu mevcudattan.
Güven tamamen Tanrı'ya,
canın mutlak erer tefride.
Terket dünyayı ahiret için.
Çıkar üstünden seni övündüren giysiyi.
Olursun tecrid sahibi sonunda
saadete erişersen bu makama.
Çekersen elini ebedî alemde Tanrı için,
derler sana :
Geçmiş tefriden öteye.
Haydi, kurtul bağlardan,
tek kal.
Her başa oturmak için toz gibi ol.
Dolaşma kibir, bencillik, benlik etrafında.
Bil kendi kadrini, hercaî olma.
Kömür madeninde dolaşanın,
kararın tozdan elbisesi,
çirkinleşir.
Attara yakın olan
alır hoş kokudan nasibini,
siner üstüne güzel koku.
Oğlum,
dürüstlerle düş kalk.
Uzak dur kalenderden,
kalleşten.

Meyletme zalim tarafına.
Edersen, olursun sen de o bölükten.
Ey fakir!
Yürü, kaç zalimlerden.
Kızgın ateşte yanma.
Ateşe benzer zalimle sohbet etmek.
İciter çünkü halkı,
sertir ve serkeş.
Olursun dürüst iyi insanların yanında.
Oturursan kötüyle birlikte,
olursun kötü.
Oğul, bırakma din yolunu.
Tutunursan dala, bulursun kökü.
Atarsan adımını şeriatten öte,
düşersin sapıklığa, ızdırap ve eleme.
Sapıklık yolunda yürüyen
cehaletinden dinsizliğe gider.
Hakk'ı iste, uzak dur bâtıldan.
Meşhur ol cömertlikte, insanlıkta.
Doğru yolu seçmeyen,
kalır ebediyyen ahiret azabında.
Kardeşim,
Yürüme şeytanın yolunda
rezil, kepaze olmamak için.
Hakikat yolunda yürüyen, korkar Tanrı'nın kahrından
gece gündüz.
Oğlum,
nefsin ne istiyorsa, yap aksini,
ki rezil olup düşme ateşe.
Nefsine uyup gitmek aptallık,
nefse uymak aptallık.
Kötü nefsin işi şer ve karışıklık çıkarmak.
En büyük savaş nefisle mücadele etmek.
Oğlum,
Haydi ara nefsinin istemediği şeyleri.
Yoktur bundan iyi bir ibadet.
Görmek için islamın yüzün,

kesmen gerek nefsin arzu boğazını.
Nefsini düşünen nasıl olur müslüman?
İman nuru nasıl olur ona yoldaş?
Kendini beğenmiş göremez Hakk'ı.
Mevla'nın nuru nasıl olur ona yoldaş?
Yer almak için müslümanlar safında,
kır putu,

çöz belinden zünnarı.

Olursan nefsinin arzularına engel,
gelir yerine din ve dünya ile ilgili her dileğin.

Tanrı nasıl Cennet yapar
serkeş nefsini serbest bırakanı?

Yular takar İblis
nefsinin arzularına kapılanın boynuna.

Kim kahrederse nefsini,
kovmuştur kendi meclisinden şeytanı.

Oğlum,
alma ağzına içki kadehini.
Utan Tanrı'dan, sıkıl.

İçme o ateş rengi şarabı.
Kork taşı bile yakan ateşten.
Uzak dur Tanrı'nın yapma dediğinden.

Yaklaştıysan, ayrıl ondan.

Oğlum,
istiyorsan yüz akı,
uzak dur Tanrı'nın yasakladığından.
Yasak çevresinde dolaşanlar
Hakk'ın azabından nasıl kuruturlar?
Çıkarmaya çalış ayağını çamurdan,
istiyorsun gönlünün yeri Hakk'o olsun yakın.

Yer edinmesi için gönlünün Tanrı katında,
haydi koru kendini haramdan.

Makam lazımsa sana, seç hizmeti.

Yer bulmak için sarıl hizmete.

Hizmet etmeyen makam bulamaz.

Nimetsiz kalır hizmetsiz kişi.

MİSAFİRPERVERLİK

Kardeşim,
Hoş tut misafiri.
Nimetidir misafir Tanrı'nın.
Yanında getirir misafir rızkını,
götürür ev sahibinin günahını.
Varsa sende yiğitlik,
akıl ve anlayış,
misafir ağırla.

Oğlum,
ikramda bulun misafire.
Kafir de olsa,
git
kapıyı aç.



SADAKA

Gizli veya aşikar sadaka ver
Tanrı'nın kahrından aman bulmak için.
Hayır yapmayı alışkanlık haline getirenin
kuşkusuz uzun olur ömrü.
Tanı insanların en iyisi
halka iyilik yapanı.
Yoktur daha kötüsü
halk arasında insana zararı dokunandan.
Ey dindar,
Kork cebbar olan Tanrı'dan.
Utan uygunsuz aklından.
Oğlum,
müminsen, takva sahibi ol.
Kafirsin,
yoksa Tanrı'nın azabından korkun.
Bulunmaz takvasız kişide iman,
imansız kişide ihsan.
Hidayete ermeyen tövbe etmez.
Tahkik ehli olmayan, Tanrı'yı görmez.
İlmi olmayanı amelsiz bil.
Yumuşak huylu olmayan dürüst değil.



YÜCE TANRI'NİN VERGİLERİ

Dört şey vardır Hakk'ın kerametinden.
Bunu öğrenen olur bahtiyar.
Birincisi doğru sözlülük.
Cömertlikle güleryüzlülük.
Sonra gelir emaneti korumak.
Tutarsın böylece gözünü hainlikten uzak.
Hak kime bu dört şeyi vermişse,
olur sakınan bir mümin.

**DOSTLUĞA SIĞMAYAN ŞEYLER**

Oğlum,
dostun ziyankâr olursa,
haydi kes ilgini o dosttan.
Kim seni kötülere, dost bilme onu.
Olma onunla yoldaş.
Arkadaşlık etme içki içenle.
Uzak tut kendini böylelerinden.
Zekat vermeyen zenginden uzak dur yaşadıkça.
Uzak dur, senden çıkar umandan,
kapansa da ayaklarına.
Oğlum,
kaçın vurguncudan.

Nur saçan Tanrı düşmanıdır onun.
Halktan kim alırsa faiz, verme ona selam.
Hastayı ziyarete git.
Sünnetidir bu insanların en hayırlısı Muhammed'in.
Geldikçe elinden kandır susamışları suya.
Hizmet et meclislerde dostlara.
Yetimlerin gönlünü al Tanrı'nın aziz tutması için seni.
Yetim ağlarsa, sarsılır o anda Tanrı'nın arşı.
Kim ağlatırsa yetimi,
 kebaba çevirir Tanrı Cehennem ateşinde.
Kim güldürürse yorgunu, hastayı, yetimi,
 açık bulur Cennet'in kapısını.
Oğlum,
 uzak dur sırlarını ifşa eden kişiden.
Gençliğinde saygı göster yaşlılara.
 Gösterebilir başkaları saygı sana.
Bak zavıflara yardım etmeye.
Velilerin güzel huylarındandır bu.
Yemek yeme asla tok karnına.
 Öldürme kalbini ey delikanlı.
İnsan hastalanır oburluktan.
Hastalık tohumudur çok yemek.
Ne uğursuz kıskançta rahat,
 ne bedbaht yalancıda vefa olur.
Huysuzun tövbesi nasıl sağlam olur?
Kuşkusuz cimride mürüvvet az olur.
İki yüzlü kimseyi düşman bil.
Ondan ve yaptıklarından bezginlik duy.
Çalış daima helal rızka,
 olsun dinin su gibi berrak.
Mahkumdur gönlü ölmeye haram rızık peşinde olanın.



AKRABAYI ZİYARET

Dostlarını aramaya git ömrünün uzaması için.
Az olur ömrü yakınlarından yüz çevirenin.
Kesen akrabasıyla ilgiyi
yem eder akreplere vücudunu.
Olsa da yakınların kötülerden,
bil ki yok daha kötüsü
akarabadan ilgiyi kesmekten.
Yakınlarına yabancı kalan olur dillere destan.



MERTLİK VE KUVVET

Oğlum, mertlik nedir? Öğren.
Önce gizliden gizliye Tanrı'dan korkmak.
Tanrı eri özür dilerse günah işlemeden önce,
ibadetleri günahlarından ağır basar.
İyi insanların işiyle uğraşan,
lutfeder zayıflara, ihsan eder.
Tanrı eri cömerttir darlık zamanında dahi.
Oğlum, mert insanların sohbetine katıl
Tanrı'nın nimetlerinden nasiplenmek için.
Tanrı eri alametine sahip olanlar,
düşmanın kusurunu söylemezler.
Düşmanlarını helak etmek istemezler.
Üzülürler aksine insanların gamıyla.
Yol eri, uğrasa da birçok zulme,
istemez kimseden adalet.
Mertlerin yoluna ayak basan,
nasıl koşar murad peşinde?
Oğlum,
terket muradını,
tut esenlik yolunu.



FAKİRLİK

Oğlum, fakirlik nedir? Bilir misin:
Yoksa haberin, sana söyleyeyim.
Yaşasa da abasının altında yoksul,
gösterir kendini halka zengin.
Aç olsa da vurur tokluktan dem.
Dostça davranır düşmana.
Olsa da cılız, zayıf, halsiz,
kalmaz ibadet vakti diğerlerinden.
Gönlü dolu, eli boş olsa da,
terazide ağır görünür.
Oğlum,
Sok kendini dervişler arasına ki Tanrı korusun seni.
Fakirlere yoldaşlık eden, Cennet sarayına yabancı kalmaz.



GAFLETEN UYANIŞ

Tanrı'dan kalma gafil. Gafilce girme bâtil yola.

Ağlama yeridir bu dünya;

gülme.

Aç ibret gözünü,

kapa ağzını.

Karınca gibi hırsla her yana koşma.

Nasihat edenin öğüdünü dinle canla başla.

Oğlum,

çocuk değilsin, oynama oyun.

şeytanla ortaklaşa iş yapma.

Yardım etme günahta kötü nefse.

Suç işleyerek ömrü telef etme.

Suçlanacağına yere gitme.

Hak yolunda kör gibi yürüme.

Düşmanın varsa, güvenme.

Direksiz tavan altında oturma.

Bozgunculuk ve heves yolunda at koşturma.

Kendini şeytanın maskarası yapma.

Madem var önünde bir yolculuk,

kendini hazırla.

Ömrünü baştanbaşa hatırla.

Oğlum,

Düşün ateşten halkaları.

Al ayağının altına kötü nefsi.

Hakk'ın azabını iyi düşün.

Cehennem ateşinde yanmamak için

insanlarla iyi geçin.

Herkes mecbur Cehennem üstünden geçmeye.

Varken bunca tehlike,

değil burası sevinç yeri.

Ey fakir,

Önünde bir ateş var.

Yok mu korkun Cehennem ateşinden?

Yakında sarp geçit var,

üstelik yükün ağır.

Yardımsız taşıyamazsın bu yükü.
Önünde var kıyamet günü.
İmkânı yok Tanrı'dan kaçmanın.
Oğlum,
tut şeriat yolunu.
Madem yolcusun,
terket arzuyu, hevesi.
Kardeşim,
itaat et Tanrı'ya
almak için Tanrı rızasını,
girmek için Cennete.
Yüz çevirme Tanrı'nın hükmünden
mahşer günü azap çekmemek için.
Şefkat göster Tanrı kullarına
And cennetinde yer edinmek için.
Doyur fakirleri gece gündüz
Darüsselam'da yer edinmek için.
Alırsan hastanın gönlünü,
Açık bulursun Cennetin kapısını.
Rahmet eder Tanrı iki alemde de
bu öğütleri tutanlara.
Yerine getirmeyenler bu nasihatleri,
uzak kalır kuşkusuz Tanrı'dan.
Tanrım,
merhamet et bizlere.
Affet tüm günahlarımızı.
Aciziz, sürsen de kuluz biz.
Hükmün neyse ona razıyız.
Tanrı'nın rahmeti. bu öğütleri çok okuyan kimsenin ruhuna olsun!

